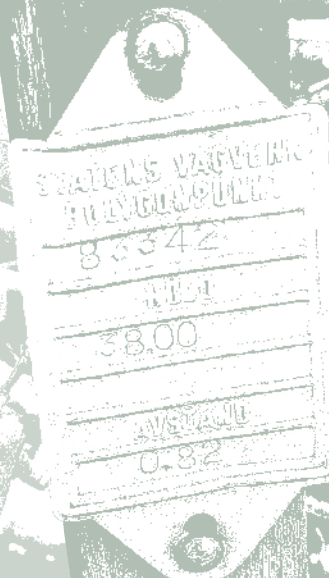

Utredningsobjekt mellan Norsholm och Västerby

Arkeologisk utredning etapp 2

Sveden 1:1
Kimstads socken
Norrköpings kommun
Östergötlands län
Östergötland

MATTIAS JOHANSSON

Utredningsobjekt mellan Norsholm och Västerby

Arkeologisk utredning etapp 2

Sveden 1:1
Kimstads socken
Norrköpings kommun
Östergötlands län
Östergötland

Mattias Johansson

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2023

Samtliga foton av Mattias Johansson.

Omslag: Äldre polygonpunkt som tillhört Vägverket.

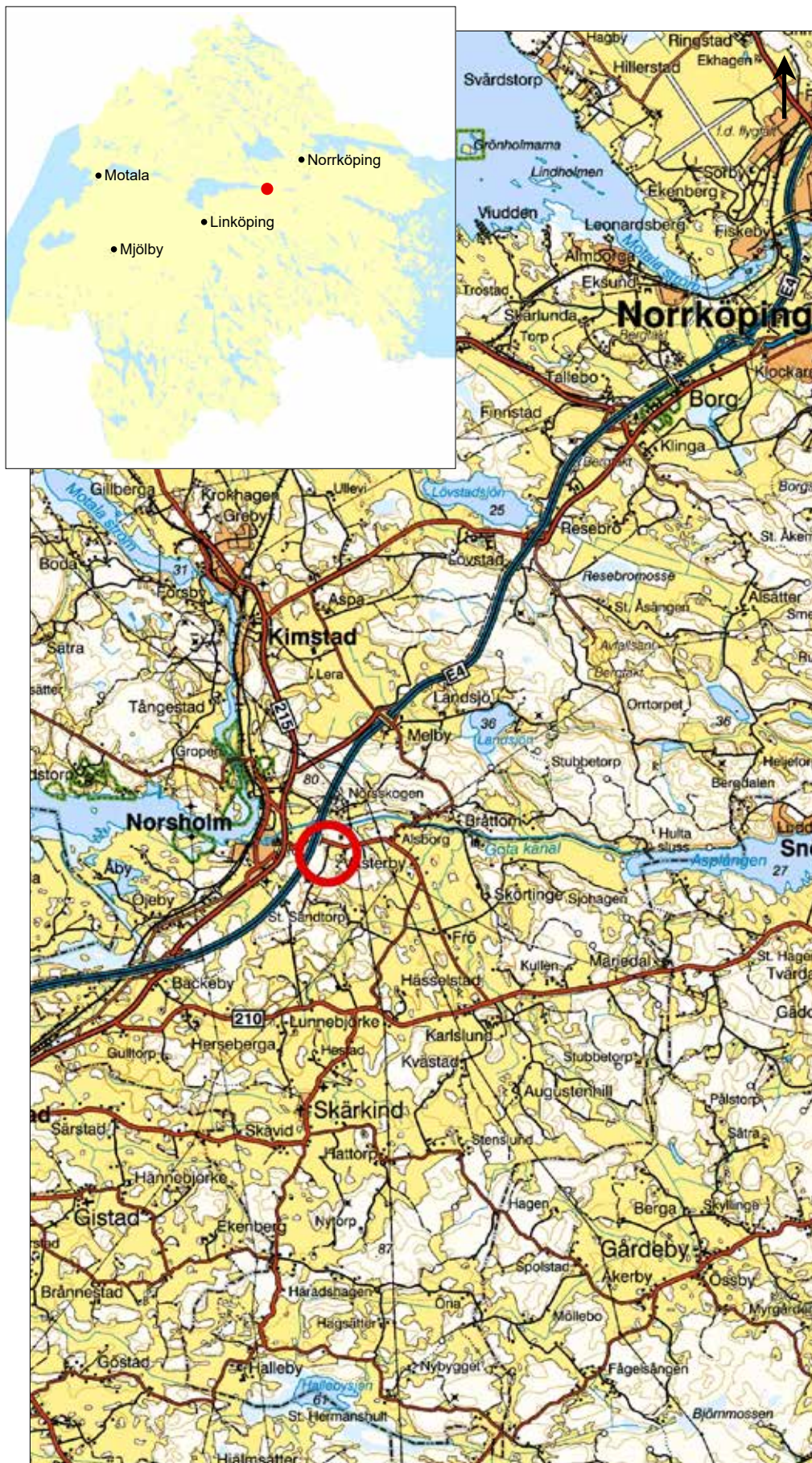
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande MS2012/02954 och 964525.

ISBN 978-91-8041-186-8

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Syfte	7
Genomförande	7
Utredningsresultat	9
Utvärdering	10
Referenser	11
Tekniska och administrativa uppgifter	12

Figur 1. Utredningsområdet markerat med en röd ring. Utdrag ur Vägkartan. Skala 1:100 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har efter beslut från Länsstyrelsen utfört en arkeologisk utredning etapp 2 av ett möjligt boplatssläge på fastigheten Sveden 1:1 inför anläggandet av höghastighetsjärnvägen Ostlänken mellan Järna och Linköping.

Vid sökschaktning upptogs sex schakt inom en 90 × 20 meter stor yta på en moränavsats med höjder på 36–39 meter över havet. Ett mindre antal grävnheter sållades för hand, men inga anläggningar eller fynd påträffades inom ytan.

Stiftelsen Kulturmiljövårds bedömning är att ytan med utredningsobjektet saknar fornlämningar och därmed bör kunna avfärdas.

Inledning

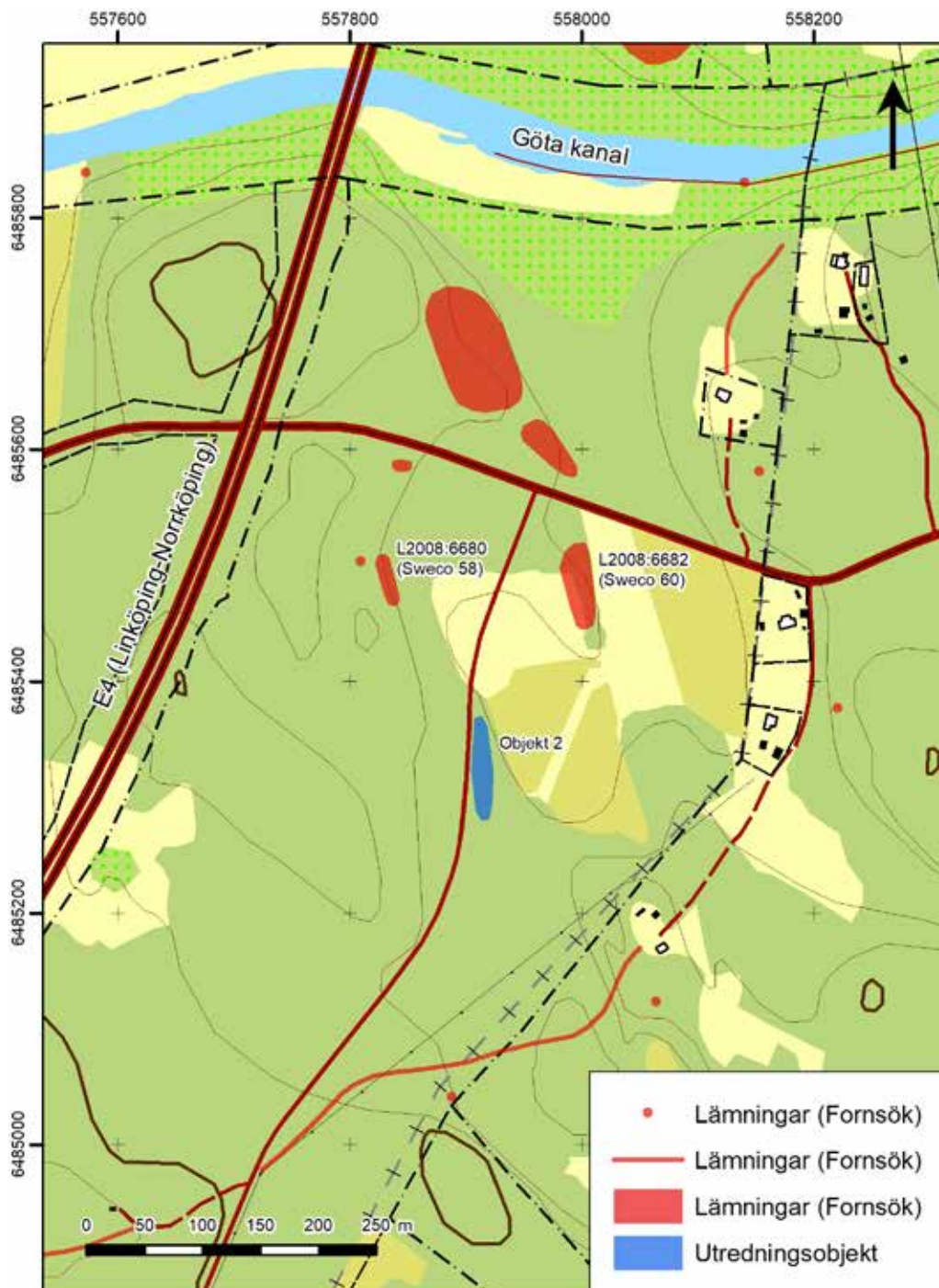
Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk utredning etapp 2 inom en del av fastigheten Sveden 1:1, Norrköpings kommun. Utredningen föranleddes av Trafikverkets planerande av höghastighetsjärnvägen Ostlänken mellan Järna och Linköping och genomfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län, daterat 2021-02-03 (dnr 431-18145-2020). Länsstyrelsens beslut omfattade fem utredningsobjekt benämnda Objekt 2, Objekt 3, Sweco 45, Sweco 48 och Sweco 49, som reducerades till ett, Objekt 2, efter att Trafikverket ändrat i sin projektering.

I Trafikverkets ansökan om arkeologisk utredning etapp 2, daterad 2019-12-13, omfattades ursprungligen tio utredningsobjekt vilket senare reducerades till fem objekt i Länsstyrelsens förfrågningsunderlag. Objekt 2 har *inte* tillkommit vare sig genom Östergötlands museums arkeologiska utredning etapp 1 (Svarvar & Persson 2015) eller den senare kompletteringen med presumtiva boplatser från stenåldern som genomförts av Sweco (Ternström 2016), utan var ett av de objekt som i Trafikverkets ansökan togs upp som tillkommande och beskrevs i korta ordalag med text och karta bifogade i deras ansökan.

Projektledare för den arkeologiska utredningen var Karolina Karlsson. Sökschaktningen av utredningsobjektet gjordes i maj 2021 av Mattias Johansson.

Topografi och fornlämningsmiljö

Objekt 2 ligger på en avsats i sluttning åt östnordöst, belägen i skogsmark på sandig, något stenig morän (figur 2). Lokalen återfinns drygt 1 km öster om Roxens utlopp i Motala ström och i modern tid även Göta kanal, i ett utmarksområde med kuperad skogsmark mellan Norsholm, Kimstads socken, i väster och Västerby, Skärkinds socken, i öster. Utredningsytan om knappt 1 400 m² omfattade en oval, avlång cirka 90 × 20 meter stor yta, orienterad i nord-sydlig riktning omkring 500 meter söder om Göta kanal.

Figur 2. Utredningsobjektet, markerat i blått, i det närmast omkringliggande landskapet med lämningar ur Kulturmiljöregistret (KMR) markerade i rött. De båda konstaterade stenåldersboplatserna som omnämns i texten är markerade med lämningsnummer och äldre objektsnumrering. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:6 000.

Läget kan vidare beskrivas som liggande omedelbart väster om och ovanför en mindre åker, sannolikt knuten till äldre torpbebyggelse, och omedelbart öster om en mindre grusväg.

Ytan för utredningsobjektet är bevuxen med yngre tallskog med inslag av björk och gran. I västra kanten av ytan finns upplagt material längs med grusvägen, sannolikt tillkommet i anslutning till anläggandet av själva grusvägen. I avsatskanten omedelbart öster om utredningsobjektet finns äldre nedslagna markeringar för dels en polygonpunkt som tillhört Vägverket, dels en ledningsmarkering som tillhört Televerket. Från norr löper med anslutning till grusvägen en stickväg längs avsatskanten genom skogen, vilken nyttjades för att kunna ta sig genom ytan med en större grävmaskin och därigenom ta upp lämpliga sökschakt.

Objekt 2 beskrivs redan i Trafikverkets ansökan som ett möjligt boplatsläge från stenåldern, beläget 35 meter över havet. Vid fältarbetet framgick det att platsen ligger på något högre nivåer, cirka 36–39 meter över havet. Topografin påminner om de närliggande boplatserna L2008:6680 (Sweco 58) och L2008:6682 (Sweco 60) med lägen på avsatser i samma sluttning och fynd av bearbetat litiskt material (Sjölin & Westermark 2019), den förra något högre och den senare något lägre än det nu aktuella objektet. De båda nämnda boplatserna tillsammans med utredningsytan har varit strandbundna i övergången mellan mesolitikum och neolitikum – detta i en period där Roxen isoleras och bosättningsmönstret förändras, samtidigt som stenåldersboplatsernas strandbundenhet inte är lika självklart som det tidigare varit (Ternström 2016). Före arbetet med Ostlänken fanns relativt få kända stenåldersboplatser i närområdet. Genom de senaste årens utredningar har dock situationen förändrats radikalt på kort tid.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen har varit att utröna om fornlämning fanns inom det kvarstående utredningsområdet, Objekt 2. Vidare ska resultatet kunna användas som underlag för Trafikverkets och Länsstyrelsens kommande arkeologiska åtgärder och planering.

Genomförande

Utredningen av det aktuella objektet utfördes med hjälp av grävmaskin som tog upp sökschakt spritt över utredningsområdet. Schakten grävdes ner till orörd nivå, det vill säga moränsanden/-gruset, och rensades mot botten för hand med hacka.

Sammanlagt upptogs sex schakt inom utredningsobjektet. Schakten var 4–8 meter långa och 1,6 meter breda.

I två schakt där markslaget tillät sållades mindre grävenheter i handsåll med en maskstorlek på 4 mm. Schakt, grävenheter och orienterande särdrag i terrängen inmättes med RTK-GPS. Schakt och grävenheter beskrevs i text och med foto.

Efter undersökning och dokumentation lades schakten igen.

Figur 3. Schaktplan, som även visar de provsållade grävnheterna som upptogs i två av schakten, samt några särdrag i terrängen som mättes in vid fältarbetet (påförda massor, avsatskanten i sluttningen åt öster). Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:500.

Utredningsresultat

Schakten grävdes genom skogsmylla ner till 0,10–0,30 meters djup (figur 3–5, tabell 1). Därunder framkom en orörd undergrund av ljusbrun morän med grusig sand med olika stort inslag av sten och block. I två av schakten grävdes två mindre grävnheter för hand, från moränen och ner genom denna cirka 0,05 meter djupt.

De sex schakten omfattade sammanlagt cirka 65 m², vilket uppskattningsvis utgör knappt 5% av utredningsobjektets totala yta.

Inga fynd eller anläggningar påträffades.

Tabell 1. Beskrivning av schakten inom utredningsobjektet.

Schakt	Djup (m)	Beskrivning
200	0,2	N–S riktning. Totalt 0,15–0,20 m djup. Skogsmylla ner till 0,15 m, därunder undergrund av ljusbrun finsand med inslag av sten och block upp till 0,7 m storlek.
208	0,35	N–S riktning. Totalt 0,10–0,35 m djup. Skogsmylla ner till 0,15 m, därunder undergrund av ljusbrun grusig sand med något inslag av sten. Undergrunden testades i mitten och grävdes ner till 0,35 m djup, där finare sand eller silt och ännu något ljusare material. Provsällning skedde på en punkt, G245, vilket fick avbrytas. Materialet gick ej att få igenom sållet utan stor möda.
215	0,25	NNÖ–SSV riktning. Totalt 0,15–0,25 m djup. Skogsmylla ner till 0,15 m, därunder undergrund av ljusbrun sand med något inslag av sten. Två fläckar orsakade av rotbränder, men sentida och endast partiellt förbränt material.
222	0,2	ÖSÖ–VNV riktning. Totalt 0,25–0,20 m djup. Skogsmylla ner till 0,15 m, därunder undergrund av ljusbrun sand med något inslag av sten.
231	0,25	N–S riktning. Totalt 0,10–0,25 m djup. Skogsmylla ner till 0,15 m, därunder undergrund av ljusbrun grusig sand med något inslag av sten. Provsällning skedde på en punkt, G246, ca 7–8 liter, dock utan att något framkom.
237	0,3	N–S riktning. Totalt 0,10–0,30 m djup. Skogsmylla ner till 0,15 m, därunder undergrund av ljusbrun grusig sand med något inslag av sten.

Figur 4. Sökschaktning i utredningsobjektets norra del. Foto från nordväst.

Figur 5. Upptagna sökschakt i utredningsobjektets södra del. Foto från söder.

Utvärdering

Bortsett från det reducerade antalet objekt har den arkeologiska utredningen utförts i enlighet med undersökningsplanen.

Stiftelsen Kulturmiljövårds bedömning är att ytan med utredningsobjektet saknar fornlämningar och därmed bör kunna avfärdas.

Referenser

- Svarvar, K. & Persson, A. 2015. *Ostlänken. Östra Malmskogen–Göta kanal*. Vårdsbergs, Rystads, Törnevalla, Östra Skrukeby, Gistads, Skärkinds och Kimstad socknar. Linköpings och Norrköpings kommuner. Östergötlands län. Arkeologisk utredning etapp 1. Östergötlands museum rapport 2015:5.
- Ternström, C. 2016. *Arkeologisk utredning avseende stenålder mellan Herrbeta och Göta kanal*. Linköping och Norrköpings kommuner. Östergötlands län. Ostlänken, paket 2. Sweco rapport. Uppdragsnummer 7501099105.
- Sjölin, M. & Westermark, A. 2019. *Ostlänken, delsträckorna Bäckeby till Fredrikslund och Fredrikslund till Göta kanal*. Arkeologisk utredning, etapp 2. Östergötlands län. Östergötland. Norrköpings kommun. Kimstad och Skärkind socknar. Bäckeby 2:2, Bäckeby 4:1, Sveden 1:1. Arkeologerna rapport 2019:18.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM20177
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-18145-20, 2021-02-03
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202100580
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk utredning etapp 1
<i>Undersökningsperiod:</i>	Maj 2021
<i>Personal:</i>	Karolina Karlsson (projektledare) Mattias Johansson Magnus Peterson (grävmaskinist)
<i>Landskap:</i>	Östergötland
<i>Län:</i>	Östergötland
<i>Kommun:</i>	Norrköping
<i>Socken:</i>	Kimstad
<i>Fastighet:</i>	Sveden 1:1
<i>Fornlämning:</i>	–
<i>Fastighetskarta:</i>	64F 8fN Norsholm
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	N6475275–6485375/E557900–557925
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningssmetod:</i>	RTK-GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd påträffades.